

Louise Fresco op Wageningse education day
Broeiplaats voor creativiteit

De universiteit moet niet een soort supermarkt worden, stelt hoogleraar

Louise Fresco. Ze pleit op Education day in Wageningen voor een broeiplaats voor creatieve ideeën. ‘Leer ze lezen, schrijven, spreken, luisteren’, zegt ze. ‘Wijs ze op het gevaar van ideologieën, leer ze het verschil tussen feiten en meningen en lever ze een respectvolle attitude to the world.’

“We willen bijdragen aan de wereld; we want to make a difference”, zegt Gonne Beekman, 4e-jaars student Wageningen Universiteit. Daarom zijn we gemotiveerd voor de studie hier, betrokken en zelfs toegewijd. “Bovendien willen we bijdragen aan onze persoonlijke ontwikkeling en ons perspectief op processen in de wereld op allerlei niveaus verscherpen.”

Beekman, lid van de Wageningse Studenten Organisatie (WSO), opent met deze woorden de Education day, donderdag 19 april in het scheikundegebouw op De Dreijen. Aansprekend, want dat omschrijft wat ik vaag voor ogen had toen ik hier ooit begon.

Waarom heb ik me aangemeld voor deze dag? Na het verhaal vol vertrouwen van rector magnificus Martin Kropff (zie elders in deze editie) wilde ik graag horen hoe anderen de Wageningse aanpak ervaren. Hoe gaat het ‘echt’ met Wageningen en de Wageningers? Wat kenmerkt het onderwijs? Is het allemaal zo ideaal?

Beeldvorming

Volgens Gonne Beekman is in elk geval de uitdaging dat studenten en docenten vruchtbaar samenwerken. Ze hoopt dat Education day daartoe inspireert. Vijftig WUR-docenten, lezingen, workshops, een 10 tot 20 studenten, voertaal Engels, de rector magnificus, kritische noten, scherpe meningen, bezinning, koffie en cabaret. Dat zijn daarbij de ingrediënten vandaag.

Louise Fresco is er ook, als speciale gast. Zij heeft beloofd te spreken over de miserie van het onderwijs. Wat zou de ambitie van de universiteit moeten zijn en

wat betekent dat voor docenten en hun onderwijs?

Een ander ingrediënt is de WSO, samen met OWI, onderwijsinstituut, organisator. De studentenverbond WSO houdt ontwikkelingen op het gebied van onderwijskwaliteit en studentenvoorzieningen scherp in de gaten en trekt zonnig aan de bel. Zo protesteerde ze toen vorig jaar Wageningen UR, bezorgd over de beeldvorming, de journalistiekere Wb liet verdwijnen en daarvoor in de plaats een pr-achtig blad, Resource, lanceerde.

Ze wijzen er nu bijvoorbeeld op dat het onderwijs op VHL niet zo soepeltjes gaat als Kropff wil doen geloven, althans volgens een groepje VHL-studenten. Te

‘De universiteit moet wel maatschappelijk betrokken zijn, maar niet onder druk van de markt en de korte termijn staan. Ja, dat is een fijn evenwicht’

weinig begeleiding bij de overgang op competentiegericht leren en onvoldoende feedback. Docenten die slecht Engels spreken (al het Wageningse onderwijs, wo en hbo, gaat in het Engels). Verder zeggen studenten vooral nadelen van de fusie te ervaren, terwijl de beloofde voordelen (betere faciliteiten en onderwijskwaliteit) nog niet zijn waargemaakt.

Supermarkt

Louise Fresco is een aansprekende naam. Ze was hoogleraar plantaardige

productiesystemen in Wageningen, vertrok naar de FAO in Rome en is nu hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam (grondslagen van duurzame ontwikkeling in internationaal perspectief). Ze schrijft ook romans – in mijn leesclub bespraken we ‘De Kosmopolieten’ – en hier houdt ze zonder powerpoint of andere ondersteuning een heel gestructureerd verhaal. Gesprekstof voor de rest van de dag, inspiratie voor daarna en ongetwijfeld van betekenis voor iedereen die met onderwijs bezig is.

“In 68, toen ik hier studeerde”, zo begint ze, “waren we heel maatschappelijk geëngageerd. We liepen bijvoorbeeld te weer tegen de bewapening in de machts-

blokken van toen en de apartheid in Zuid-Afrika. Onderwijs moest zinvol zijn en direct toegepast kunnen worden. Wetenschap moest geëngageerd zijn; anders waren we niet geïnteresseerd.” “Maar misschien waren we wel naïef”, erkent ze. “Een vreedzaam Europa lag buiten ons perspectief. En ook stemt de eis van direct maatschappelijke benutting niet per se overeen met wetenschappelijke zuiverheid. We worstelden daarmee en ik denk dat die worsteling nog steeds plaatsvindt.”

“Een gevolg van die nadruk op toepas-

sing is dat bedrijfsleven en samenleving haar kans schoon zag. Ze legden allerlei vragen neer bij de universiteit; over mest, voeding, milieu, efficiëntie en optimalisatie. De universiteit werd een soort wetenschappelijke supermarkt. Een bijna parallelle ontwikkeling is dat de universiteit zelf een onderneming is geworden: met concurrentie om studenten en aandacht en zorg voor imago en gebouwen. We moeten gezien worden, zo is de gedachte.”

“Ik zou willen bepleiten dat universiteiten weer de plaats worden waar creatieve ideeën zich ontwikkelen voor de toekomst. Dat kan niet in een ondernemende universiteit die zich op de korte termijn richt.” Er is ruimte nodig. Ideaal voor die creativiteit, zo is haar boodschap, is niet maatschappelijke druk, financiële beloning en inperking op het criterium van directe toepassing, maar een soort unfocused attention. Zoals je vaak de beste ideeën krijgt als je door het bos loopt of onder de douche staat.

Ideologieën

Wat betekent dit voor het onderwijs?
“Misschien is het belangrijkste wat je

studenten dan moet leren waar het verschil ligt tussen feit en opinie. Niet: ‘ik voel’, maar: ‘dit zijn de wetenschappelijke feiten waarvan we op dit moment uitgaan’. Dat onderscheid moet je vanzelfsprekend ook als docent kunnen maken. Argumentatie op basis van kritische vergelijking van feiten.”

Ze pleit verder voor lezen van kranten en boeken. “Lees de media, niet omdat ze altijd gelijk zouden hebben (dat hebben ze niet), maar omdat je zo een idee krijgt van hoe de samenleving functioneert; om de wereld te begrijpen. Het is belangrijk om te weten wat zich daarin afspeelt.”

“En lees dikke, moeilijke boeken; uit andere culturen. Ze confronteren je met andere waardensystemen en daarmee krijg je perspectief op je eigen waarden en je eigen plaats in de wereld.”

Leer studenten verder schrijven, spreken en luisteren, zegt ze. “Uiteindelijk is je geloofwaardigheid niet afhankelijk van de ideeën die je hebt maar of je ze kunt communiceren.” En luisteren is vooral van belang om afwijkende ideeën op te pikken en het risico van intellectuele arrogantie tegen te gaan. “Je zou het bo-

vendien als een privilege moeten zien dat je de kans hebt om te studeren.” “Zooming in and zooming out”, vervolgt ze. Dat is essentieel. “Je hebt zowel de details nodig als the big picture. Je moet generalist zijn en specialist.” Er is verschil in visie, maar ik herken hier in elk geval de T-shaped skills waar Kropff over sprak.

Op een dieper niveau raakt haar volgende punt. “We hebben nooit genoeg”, zegt ze. “Kijk naar de obesitas-problematiek of de exploitatie van brandstoffen. We zijn gewend om te redeneren vanuit schaarste. Grijp wat je krijgen kunt! Een andere attitude to the world (wat bedachtzamer, gematigder, duurzamer, respectvoller, toekomstgerichter); dat is misschien nog wel de grootste uitdaging in het onderwijs.”

“Studenten moeten voorzichtig zijn met ideologieën”, waarschuwt ze ten slotte. En vervolgens: “mijn ideologie? Dat is dat de universiteit wel maatschappelijk betrokken moet zijn, maar niet onder druk van de markt en de korte termijn moet staan. Ja, dat is een fijn evenwicht.” □